

ש ע ר ה ע ד ו ת

033034

000000

השפה:

११५३

הארץ: —

ה'תשנ"ב י"ב שבט

השכלה ומקצוע

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

7377

037599

בתובת

תאריך, מקום וארץ לידה.

מקום מגורי העד כפרוץ המלחמה/ המאורעות המתוארים

המשיבה מלייבוביץ' בדיון השלישי ב-27.12.1991, הוצגו לה שתי גרסאות של תצהירי התביעה לזכותה.

הקדמה על יסודות פירוש התורה והלשונות - לפרט המעשה של חכמינו

החוק החדש
המסמכים
1939- והתקנות הליברליזציה ב- KEDAVIM ; קיום הפגישה אחרי יסודות לימודים

מבנים, ולבנים על תפוח דרכים להגירה - ימנעו על קצונה הנשי היסטוריה לפני מלחמת 1941 עם חיות

למנהלה הכלכלית-קידומית; המכונה הקבוצה הנ"ל - מרובי - שם SHARONAI על פרוטו פיהטיס בן יוסף

לפיכך אהר"ם בארומס 1941 - נחנכים על פדחה תל יונת ליל ישיבה חבדית אהר"ם פייגל
 1945 ישיבה חבדית אהר"ם פייגל 1945 ישיבה חבדית אהר"ם פייגל

[illegible]

קצוה של החלוצים לא"י דרך מדבר: סיפורת של סיפורת שיר בדימויים בארצות של חלוצים.

המקומות הנזכרים בעדות

שמות האנשים הנזכרים בעדות

Min. Kedainiai, Krakinevo,
Kriukai Seta Kaunas
Shanghai, Curacao Kobe

הנהגת המוסדות החרדיים • יעקב צדקסון • אלי קלדר בורשטיין

44-38861-1000

כל המצויין בסקירתו נמצא חסר לקטים מובנים חלוצים. המרים נחוצים למערכת הכללית.
הערות המובנות המרים נמצא למערכת הכללית.

העדות כוללת: 17:17, 17:18, 17:19

מספר כולל של תת-יחידות

מספר כולל של עמודים 3

2397 7072

1953 3 24 3

תאריך

מכאן

המחלקה הכלכלית

11045 T.B - 42 10 11 12

אישור הנהלת המחלקה

העצרת

11045
תת"מ

תאריך:

22/5 1967

033034

ס ק י ר ת ה ע ד ו ת
 של הרב ר' חיים שמואלבאָץ והרבני
 הגב' מרים שמואלבאָץ

בענין פרשת קירסטאו

הרב שמואלבאָץ - ראש ישיבת מיר - עבר יחד עם טאות חלמידי הישיבה לוילנא סיד לאחר
 כניסת הסובייטים למזרח פולין במחצית השנייה של ספטמבר 1939, לאחר צרוף וילנא לליטא החפשיה
 החמקמה הישיבה בקייזאן. לאחר סיפוח ליטא לברית"מ פוזרה הישיבה בארבעה מקומות שונים בליטא
 והמשיכה להתקיים, קיום הצי-ליגלי, כלומר ללא רשיון אבל תוך העלמה עין מצד השלטונות, עד
 לינואר 1941.

בינואר 1941 יצאו כל אנשי ישיבת מיר את בריה"מ ליפן ע"פ אישורים מאת הקונסול ההולנדי
 כי פניהם לקירסטאו שחליה "אין צורך באשרת כניסה". הפידורים ליציאה ולנסיעה נעשו על ידי
 מספר קטן של פעילים כן שהפריטים עליהם, אינם ידועים לרב. קיום הישיבה באותה תקופה וגם
 לאחריה בכל שנות המלחמה וכן הוצאות הנסיעה הובטחו על ידי הג'וינט האמריקני. השלטונות
 הסובייטים קבלו בעד כל נפש 180 דולר אמריקניים כדמי אגרה בעד הימר היציאה והמורה כרטיס
 הנסיעה ברכבת עד לווילנאבסטוק.

אנשי הישיבה שהו על בקיר הנמל הימנית קובה (Kobe) עד פרוץ המלחמה בין
 יפן לבין ארה"ב, בדצמבר 1941. מצד ועד סוף 1946 שהו בשאנחיי.

הרב שמואלבאָץ ומספרהו עם עוד מניין מחלמידי הישיבה עלו ארצה והקימו את ישיבת מיר
 בירושלים. יתר האנשים היגרו משאנחיי לארה"ב.

המראיין

ירושלים 9.6.1966

יוסף ליצמן

של הרב ה' תייס שפואלביץ' - ראש ישיבת טיר בירושלים

ורעיתו הרבנית גב' סריס שפואלביץ'

שנבנתה ע"י יוסף ליטבק ביום י"ח סיון תשכ"ו (6.6.66) בירושלים, בענין

פ ר ש ת ק י ר א ו

בפרסן המלחמה בספטמבר 1939 היו הרב ומשפחתו בעיר מיר (*Mir*), שם שימש הרב

כראש פתיכתא בישיבת סיר הספורטקה, בה שימש הותנו הרב ר' אליעזר ~~44~~ מינקל ז"ל (אבי

הרבנית גב' שפואלביץ') כראש הישיבה. סיר נמצאה, כידוע, באיזור שנכבש על ידי הסובייטים.

לאזני אנשי הישיבה הגיעו שמועות כי וילנא עלולה להימסר ע"י הסובייטים לידי ליטא העצמאית.

הישיבה עקרה, על בן כולה, על ראשיה, רבניה ותלמידיה, לוילנא.

ק י ד א נ

לאחר שנמסרה וילנא לידי ליטא התמקמה הישיבה בעיר קיידאן (*Kaidan*) בקבוצה

היו כ-250 אברכים הלכידים הישיבה ושמונה משפחות של ראשי הישיבה, ביניהם משפחותיהם של הרב

מינקל ושל הרב שפואלביץ'. ראש הישיבה - הרב מינקל - גילה תושיה רבה בחידוש הקשרים עם מקורות

הקדורה לישיבה בחו"ל, בעיקר בארה"ב. וכן עם סגורים מקומיים. כך שהיום הישיבה הובטח. אנשי

הישיבה שברו על דרכניהם הפולניים ונחשבו ע"י שלטונות ליטא כאזרחים פולניים-ליטאים ונהנו

מזכרה האזיל - המקלט הזמני. יחד עם רבבות הפליטים היהודים האחרים שהגיעו באותה תקופה

לליטא משני חלקי פולין הכבושים ע"י הגרמנים והסובייטים.

בסופו הארצות הבלטיות - כולל ליטא - לברית"ם נכשלו כל אנשי הישיבה לעזוב את קיידאן

בניפוק, שהיא עיר סמוך (1). הישיבה התפצלה לארבע קבוצות שהתיישבו בערים: וילנא, שאט (*Shat*)

קרוקי (*Kroki*), קירקנובו (*Kirkonovo*). במקומות החדשים התיישבו הקבוצות

הנפרדות בשערי החורח כמעט במהירות רגילה. אמנם לא ניתן רשיון רשמי לקיומם, אבל השלטונות

החליטו, כנראה, בשלב ההוא להעלים עין ולא להפריע באופן פעיל. יש לציין כי ראשי הישיבה

(1) אין לראות בהוראה זו משום גזירה שהיתה סבוכה נגד הישיבה דווקא. היות זה קו מדיניות

כללי, בו נקטו הסובייטים בכל השטחים המסופחים לאחר 1939 לבדש מכל ערי המחוז את כל

האלמנטים שנחשבו כ"בלתי פרודוקטיביים", כדי לפנות מקומות מגורים לפקידים הרבים שהובאו

מן המזרח כדי לאייש את מנגנון השלטון הסובייטי החדש שהוקם בערים אלה.

המראיין.

הצליחו גם להבטיח את עיונם האמרי של הלוכדים, אך כי החבר היה כרוך, כמובן, בקשרים צבאיים.

יבוינ עוד דבר כי באותה תקופה המשיכו השלטונות, כנראה, בליטא הסובייטית להכיר במסמכים של פליטים ליוצאי פולין שנשא דרכונים פולניים ולא כמו עליהם קבלת אזרחות סובייטית. בכל מקום אנשי פיר לא נדרשו לקבל אזרחות סובייטית וקשה להניח שהם היו בנתינת יוצא מן הכלל. (2), מאידך, היו בין תלדיס הפליטים כאלה שבקשו בעצמם לקבל אזרחות סובייטית, (כנראה, לאור הלכה מיהם השלטונות הסובייטים לפליטים בפולין באוקריינה ובבילורוסיה עלגה המערכות הבריטיות). היו גם בודדים כהן אנשי ישיבת פיר שקבלו אזרחות ליטאית-סובייטית.

באותה ימים הוחל המימול בהשגת אפשרויות יציאה מברית המועצות לאנשי ישיבת פיר. מספר פעילים עמדו בקשר עם ר"ר זרח ורמאטיג (שר הדתות - כעם) אשר עמד בראש "המשרד הארץ-ישראלי" בתקופת הקצרה, בה וילנא הייתה עייבת לליטא העצמאית ואשר המשיך לשמל בחיפוש דרכי יציאה גם לאחר הסיפוח הסובייטי. (3) אנשי הישיבה עסקו בכך היו: יעקב עדמאן (Edelman), אליעזר פורטנוי (Fertman), ושמעון זונניק (Zunick).

בגלל אופיה הבלתי-חוקי של הפעולה עסקו בכל הטידורים (המאמצים עם הקונסול ההולנדי במסע אנשי ישיבת פיר ובפידור האשרות) (ויזות) וכל יתר העניינים הפורמליים רק שלטת הפעילים הנ"ל. כל האחרים לא ידעו ואינם יודעים אולי עד היום את הפרטים הארגוניים של הפעולה. לעומת זאת לשם קבלת היחיד היציאה מצד השלטונות הסובייטים נדרש כל אחד להוסיף אישית במשרד מ.ד.ו.פ. (הבולשת הסובייטית). ההקירה במשרד הבולשת לא הייתה קשה ונמצאה אופי פורמלי. ⁰¹הא להניח, כי הבולשת לא הקפידה במקירתה במקרה זה, מפני שנמקלה הוראה מצד השלטון המרכזי בפוסקבם לאפשר את יציאת הפליטים הנוצעים בדבר מברית המועצות. האישורים האישיים להיחיד היציאה ניתנו במשרדי מ.ד.ו.פ., אולם בולגוב ובקובנה. על אף היחס הליברלי, יחסית, עוכבו בכל זאת כמה עשרות בחורי ישיבה מסיבות שונות ולא ניתן להם היחיד יציאה. בין אלה שעוכבו היו גם אותם אנשים שקבלו

(2) הבעיה בכל זאת טעונה הבהרה ורצוי להביאה להתחנה לבס של ההיסטוריונים חוקרי התקופה הנדונה, לאור העובדה שפיר נמצאה בבילורוסיה המקדמים שמונחה לבריה"מ רשמית כעקבות "משאל-עמ" ואזרחית הפכו כולל אומותיות לאזרחי בריה"מ - המראיין.

(3) ר' מאמרו של י. אידלשטיין - "המו"מ הראשון עם שלטונות בריה"מ על יציאת יהודים מרוסיה בתקופת הכלחמה" ג ש ר כס. 1 (42) מרץ 1965. המראיין.

בזכנו אזרחות ליטאית וניהרו על אזרחותם הפולנית. לא ידוע על ניצולים מבין אנשי ישיבת מיר
מאלה שלא הצליחו אז לצאת ונשארו בטקום. כנראה שהם ניסו אחרי כן מידי הגרמנים וגירוריהם.

בין אנשי ישיבת מיר והפליטים האחרים שקבלו אז היתר לצאת מה רוסיה היו לא רק בעלי
אשרות לקירטאו, כי אם גם בעלי רשיונות כניסה לארה"ב ורשיונות עליה לא"י. הרב פינקל - ראש
הישיבה - ונשפחתו קבלו רשיון עליה לא"י וקבלו את היתר היציאה בזכות רשיון זה.

השלטונות הסובייטים קבלו במביל כל נפש 180 דולרים. נכסף ניתן כנראה על ידי הגויס דרך
סטוקהולם. הסכום כלל את האגרות עבור הבעודות לסיניהן וכן את הוצאת הנסיעה ברכבת עד
וולדיבוסטוק (Vladivostok). ישנה השערה כיהתשלום הנכבד הזה בדולרים שיסע
גם הוא גורם בר-משקל להכרעת החלטות של הסובייטים ליציאת הפליטים.

אנשי ישיבת מיר יצאו בדרכם ליפן בינואר 1941. לא כולם השיירה אחת, כי אם בקבוצות של
50 איש, בערך, כל אחת. בס"ה יצאו, כנראה, השש קבוצות ופולי שש. הנסיעה עד וולדיבוסטוק
מוילנא ארכה 12 יום. מוולדיבוסטוק העברו לעיר הנמל היפנית קובה (Kobe). בעיר זו
נתאספו כמות רבות של פליטים שהגיעו מברית"מ. "הגוסקים לקירטאו" לא יכלו להמשיך בדרכם,
שכן התברר להמשאין להם רשיונות כניסה לשם. בעלי אשרות לארה"ב המשיכו בדרכם. הרב שמואלביץ
קבל היתרו ביפן אשרה לו ולנשפחתו לארה"ב, אבל כיון שבתורי הישיבה ברוסיה היו נאלצים להישאר
ביפן החליט הרב לא לנצל את האשרה לארה"ב ולהישאר עם הלטיריו ביפן. אכן, גם בגלותה החדשה
התארגנה הישיבה ברשות השלטונות היפניים והמשיכה לקיים את כדרי ליפודיה. אמצעי המחייה נחשבו
מן הג'וינס. הכסב החסיר כאשר באוגוסט 1941 נזקקו היהטים הדיפלומטיים בין יפן לארה"ב עוד
בטרם פרצה המלחמה ביניהן. אלא הן חדשים מועטים הוחקן שוב קשר עם הג'וינס באמצעות ועד
ההגלה שפעל בשווייץ וכן באמצעות מוסדות יהודיים בארגנטינה וזרם ההגירה לישיבת מיר. אחרי
ניתוק היהטים עם ארה"ב העברה הישיבה ואנשיה על ידי השלטונות היפניים מקובה לשאנחיי.

ב-1943 הוכנסו לגיטו כל הפליטים היהודיים אזרחי אוק, שהגיעו לשאנחיי אחרי 1937. הדבר
נעשה כנראה, בהשפעת לחץ מצד הגרמנים. היהודים הוחזקו שברובם הגדול היו פליטים ברוסיה
שברחו משם בשנים הראשונות אחרי המהפכה הבולשביסטית. הורשו להמשיך לגור במקומות מגוריהם
ללא הפרעה. הפליטים שיושבו בגיטו קבלו זרכוניות עם פס זהוב אבל לא נכסו לעמוד פלגי זהוב
כדוגמת היהודים בגיטאות אירופה, פרט לפגורים עצמם לא תשללו עליהם הגבלות אחרות נהם יכלו
גם לנוע מחוץ לגיטו לצורך עסקיהם.

לאחר כניעת יפן באוגוסט 1945 עדיין לא הייתה אפשרות לצאת משאנחיי בגלל קשיי התחבורה

בכורה הרחוק במקומה הראשונה לאחר המלחמה. אך על פי כן הצליחו קבוצות קטנות של אנשים

שהשיגו אשרות יציאה כניסת לארה"ב לצאת בהודעות שונות. רוב האנשים נאלצו להמשיך לטבת

משאנחיי עד סוף 1946. רוב אנשי הישיבה יצאו לארה"ב. קבוצה קטנה בלבד של בניין בחורי

ש ישיבה עם הרב שמואלביץ ומשפחתו העדימו לעלות לארץ ישראל. בארץ היו גם חורי הרבנית

שמואלביץ - הרב פינקל ורעייתו - שלא התעכבו בזמנו ביפן כבני שהיו להם רשיונות עליה וכן

שלושת אחיה של הרבנית. דרכם של העולים הובילה דרך צרפת, בה ישבו חרשיים במאסר, הרב

שמואלביץ עוד ביקר, לפני עלייתו, בארה"ב כענייני הישיבה ושיקומה בארץ. הישיבה שוקמה בתוך

בירוסלים בשכונת בית ישראל והרב שמואלביץ כיהן כיום כראש. מבין תלמידי הישיבה הוותיקים

בביר שיצאו ב-1939 לווילנא נמצאים כיום בארץ רק כ-20 איש. יחדם היים בארה"ב.

העדיב: הרב היים שמואלביץ

הרבנית גב' מרים שמואלביץ

המראיין:

יוסף ליפסק